

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

КАРАР

02.12.2025

Девәтернә авылы

№ 14

«2026-2028 нче елларга Татарстан Республикасы
Әгерже муниципаль районының Девәтернә авыл
жирлегенә жирләреннән файдалану һәм аларны
саклау» муниципаль программасын раслау турында

Татарстан Республикасы Әгерже муниципаль районының Девәтернә авыл
жирлегенә территориясендә жирләренә саклауны гамәлгә ашыру максатларында,
Россия Федерациясе Бюджет кодексының 179 статьясы, Россия Федерациясе Жир
кодексының 11,13 статьялары нигезендә, «Татарстан Республикасында жирле
үзидарә турында»гы 2004 нче елның 28 нче июлендә кабул ителгән 45-ТРЗ
номерлы Татарстан Республикасы Законына таянып, Татарстан Республикасы
Әгерже муниципаль районының Девәтернә авыл жирлегенә башкарма комитеты
КАРАР КАБУЛ ИТӘ:

1. «2026-2028 нче елларга Татарстан Республикасы Әгерже муниципаль
районының Девәтернә авыл жирлегенә жирләреннән файдалану һәм аларны саклау»
муниципаль программасын расларга (кушымта итеп бирелә).

2. Әлегә карарны Татарстан Республикасы Әгерже муниципаль районының
«Девәтернә авыл жирлегенә» муниципаль берәмлегенә мәгълүмат стендында халыкка
житкерергә, Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә Татарстан
Республикасы хокукый мәгълүмат рәсми порталында бастырып чыгарырга
(<https://pravo.tatarstan.ru>), Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре
порталы составында Әгерже муниципаль районының рәсми сайтында
урнаштырырга (<https://agryz.tatarstan.ru>).

3. Әлегә карар 2026 нчы елның 1 нче гыйнварыннан үз көченә керә.

4. Әлегә карарның үтәлешен контрольдә тотуны үз өстемдә калдырам.

Татарстан Республикасы
Әгерже муниципаль районы
Девәтернә авыл жирлегенә
башкарма комитеты жетәкчесе

Ганиев Э. Э.

Татарстан Республикасы
Әгерҗе муниципаль районы
Девәтернә авыл җирлеген
Башкарма комитетының
2025 нче елның 2 нче декабрендә кабул ителгән
14 нче номерлы карары белән
расланды

**"2026-2028 нче елларга Татарстан Республикасы
Әгерҗе муниципаль районының Девәтернә авыл җирлеген
җирләреннән файдалану һәм аларны саклау»
муниципаль программасы**

2025 ел

2026-2028 нче елларга
Татарстан Республикасы Әгерҗе муниципаль районының
Девәтернә авыл җирлеге территориясендә
жирләрдән файдалану һәм аларны саклау буенча муниципаль
программасының паспорты

Программаны эшләү өчен нигез	Россия Федерациясенең Жир кодексы, Россия Федерациясенең Бюджет Кодексы
Заказчы	Татарстан Республикасы Әгерҗе муниципаль районы Девәтернә авыл җирлеге башкарма комитеты
Программаны төп эшләүче	Девәтернә авыл җирлеге башкарма комитеты
Программаның төп максаты	Девәтернә авыл җирлеге җирләрен саклау һәм алардан нәтиҗәле файдалану чараларын гамәлгә ашыру
Программаны билгеләү	Девәтернә авыл җирлеге җирләрен саклау мәсьәләләрен хәл итү
Программаны гамәлгә ашыру вакыты	2026-2028 нче еллар
Көтелгән нәтиҗэләр	Җирләрне саклау һәм алардан нәтиҗәле файдалану, бозылган җирләрне торгызу, халыкның экологик иминлеген һәм аның тормыш сыйфатын арттыру өлкәсендә дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыру
Программаны гамәлгә ашыруга контроль	Девәтернә авыл җирлеге башкарма комитеты, Девәтернә авыл җирлеге башкарма комитеты җитәкчесе
Программаны гамәлгә ашыру механизмы	Жир биләүчеләрнең һәм җирдән файдаланучыларның җирләрне саклау һәм алардан нәтиҗәле файдалану эшчәнлеген координацияләү Девәтернә авыл җирлеге башкарма комитеты тарафыннан гамәлгә ашырыла. Программаны төгәлләштерү кирәк булган саен үткәрелә
Финанслау чыганагы	Программаны үтәү муниципаль берәмлек бюджеты акчалары, оешмалар акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла
Финанслау күләме	Авыл җирлеге бюджеты 2026 ел - 3000 сум. 2027 ел – 3000 сум. 2028 ел – 3000 сум

1. Муниципаль программаны гамәлгә ашыру өлкәсенең хәзерге торышына характеристика һәм төп проблемалар

Әйләнә-тирә мохитнең мөһим өлеше булган жирне куллану башка табигый объектлар - хайваннар, урманнар, үсемлекләр дөньясы, сулар, файдалы казылмалар һәм жир асты байлыклары белән бәйле. Жирдән файдаланмыйча һәм аны сакламыйча башка табигый ресурсларны куллану мөмкин түгел. Жиргә карата хужасызлык тиз арада яки якин киләчәктә әйләнә-тирә мохиткә зыян китерәчәк, жирнең өске катламы - туфракның жимерелүенә, аның химик һәм радиоактив пычрануына гына түгел, ә бөтен табигый комплекста экологик начарлануга китерәчәк.

«2026-2028 нче елларга Әгерҗе муниципаль районының Девәтернә авыл жирлегендә жирләрдән файдалану һәм саклау» муниципаль программасы (алга таба – Программа) икътисадны ныгыту файдасына дәүләт сәясәтен тормышка ашыруны тәмин итүче жирләрдән файдалану һәм саклау өчен уңайлы шартлар тудыруга юнәлдерелгән.

Жир фондын зур күләмдә төрле максатларда файдалану әйләнә-тирә мохитның барлык экосистема буыннарының табигый бөтенлеген саклау буенча билгеле бер йөкләмәләр сала. Табигатьтә барысы да үзара бәйләнгән. Шуңа күрә, экосистеманың берәр буынының дәрәжәсез бозу, ул урман, хайваннар дөньясы, жир булсынмы, дисбаланска һәм экосистеманың бөтенлеген бозуга китерә.

Жирне рациональ кулланмау, аңа үз файданы гына күздә тотып һәм хужаларча булмаган караш жирнең башкара торган функцияләре бозылуга, табигый үзенчәлекләренең кимүенә китерә.

Жирне саклау нәкъ менә жирдән рациональ куллану тәмин ителгәндә генә нәтиҗәле була ала.

Хәзерге этапта Девәтернә авыл жирлегендә тотрыклы социаль-иқтисади үсеш һәм аның халкының экологик яктан куркынычсыз яшәеше проблемалары жирләргә саклау һәм куллану мәсьәләләрен хәл итү белән тыгыз бәйләнгән. Авыл жирлеге дәрәжәсендә жирләргә саклау һәм куллану буенча жирле проблемаларны мөстәкыйль рәвештә, тулы, комплекслы һәм акыллы рәвештә чишү, хәзерге буын кешеләре өчен генә түгел, киләчәк буыннар файдасына да хәл итеп була.

Татарстан Республикасының Әгерҗе муниципаль районының Девәтернә авыл жирлеге территориясендә төрле рөхсәт ителгән кулланылыштагы жир кишәрлекләре бар.

Авыл хужалыгына караган жирләр иң кыйммәтлеләре булып тора.

Авыл жирлеге территориясендәге көтүлекләр, культура-техник яктан караганда, күбесенчә чиста. Көтүлекләр шәхси ярдәмче хужалыklar тарафыннан файдаланыла.

Көтүлек азыгын кулланучыларның барысын да исәпкә алганда, табигый көтүлекләр артык авырлык кичерми. Торак пунктның күпчелек көтүлекләрендә яшел үлән артыгы белән.

Территориянең экологик торышы уртача яхшы, әмма рөхсәтсез, стихияле

чүплөкләр тирә-як мохиткә начар тәэсир итә һәм экологик хәлне тагын да катлауландыра.

2. Муниципаль программаның максатлары, бурычлары һәм максатчан күрсәткечләре, сроклары һәм тормышка ашыру этаплары.

Девәтернә авыл жирлеге Башкарма комитеты эшчәнлегенең законлылыгы һәм ачыклыгы, хисап бирүчәнлеге һәм контрольдә тотылуы, нәтижәлелеге жирлек территориясендә жирләрдән файдалану һәм саклау өлкәсендәге муниципаль сәясәтнең төп принциплары булып тора.

Муниципаль программаның максатлары - жирнең һәм туфракның пычрануын, кимүен, деградациясен, бозылуын, юкка чыгуын һәм жиргә, туфракка башка тискәре йогынтыны булдырмау һәм бетерү, шулай ук жирләрне рациональ файдалануны тәмин итү, шул исәптән авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләрнең үзлекләрен яхшырту өчен, уңдырышлылыгын торгызу.

Куелган максатларга ирешү өчен түбәндәге бурычларны хәл итү күздә тотыла:

- житештерү һәм куллану калдыклары белән эш итү өлкәсендә эшчәнлекне оптимальләштерү;
- жирләрдән файдалану һәм саклау нәтижәлелеген арттыру, жирләрне рациональ файдалануны һәм саклауны оештыруны тәмин итү;
- яшел үсентеләрне саклау һәм торгызу;
- жирләргә инвентаризация үткөрү.

Жирләрне инвентаризацияләү жирләрнең деградациясен, пычрануын, чүпләнүен, жимерелүен, хужалык эшчәнлегенең башка тискәре (зарарлы) йогынтысын булдырмау, файдаланылмый торган, рациональ файдаланылмый торган яки максатчан билгеләнеше буенча һәм рөхсәт ителгән файдалануга туры килми торган жир кишәрлекләрен, жирләрнең башка характеристикаларын ачыклау өчен үткәрелә.

Өлеге программаны гамәлгә ашыру жирдән файдалануны тәртипкә китерүгә, яна жир кишәрлекләрен әйләнешкә кертүгә, авыл жирлегенең инвестиция жәлеп итүчәнлеген арттыруга, шуңа бәйле рәвештә икътисадның үсүенә, жирләрне нәтижәлерәк файдалануга һәм саклауга ярдәм итәчәк.

Программа чараларын үтәү нәтижәсендә түбәндәгеләр тәмин ителәчәк:

- 1) торак пунктларны төзекләндерү;
- 2) жирләрнең сыйфат характеристикаларын яхшырту;
- 3) жирләрне нәтижәле файдалану.

Программаны гамәлгә ашыру вакыты: 2026-2028 нче еллар.

3. Муниципаль программаның төп чаралары исемлеге

Муниципаль программа кысаларында Татарстан Республикасы Әгерҗе муниципаль районы Девәтернә авыл җирлеге территориясендә җирләрне саклау һәм файдалануның нәтиҗәлелеген арттыру буенча чаралар планлаштырылган.

№	Чараның атамасы	Финанслау һәм аның чыганагы (мең сумнардә)	Башкаручы	Үтәлү вакыты	Җаваплы
1.	Чокырларның өске сөзәклеген ныгыту	Оешмаларның, хосусый затларның, җирдән файдаланучыларның үз акчалары	Җирләрнең урнашу урыны буенча	Даими	Оешма җитәкчеләре, шәхси затлар
2.	Грунтның гомумтаралган файдалы казылмалар карьерларына инвентаризация үткөрү. Күрсәтелгән карьерларны конкрет оешмаларга беркетү. Аларны рекультивацияләү проектларын эшләү.	-	Авыл җирлеге башкарма комитеты	2026-2028	Авыл җирлеге башкарма комитеты җитәкчесе
3.	Карьерларны рекультивацияләү	Оешмаларның, хосусый затларның, җирдән файдаланучыларның үз акчалары	Карьердан файдаланучылар	даими	Оешма җитәкчеләре, шәхси затлар
4.	Хосусый буаларны, башка гидротехник су объектларын ачыклау һәм бу корылмаларны конкрет милекчеләргә тапшыру.	-	Авыл җирлеге башкарма комитеты	2026-2028	Авыл җирлеге башкарма комитеты җитәкчесе

5.	Жирлөрдөн файдалану чиклөрен, линия корылмалары объектларын, юл чөлтөрен, чиклөнгөн файдаланудагы жирлөрне, сыйфат күрсөткөчлөрен куеп, элөгө жирлөрнөң бердәм банкын булдыру һәм алып бару	-	Авыл жирлөгө башкарма комитеты	2026-2028	Авыл жирлөгө башкарма комитеты житөкчөсө
6.	Дөвөтөрнө авыл жирлөгө торак пунктлары территориялөрнө төзөклөндөрү һәм яшеллөндөрү	Авыл жирлөгө бюджеты 2026 ел - 3000 сум. 2027 ел – 3000 сум 2028 ел – 3000 сум.	Авыл жирлөгө башкарма комитеты	даими	Авыл жирлөгө башкарма комитеты житөкчөсө
7.	Авыл хужалыгы жирлөрнө агачлар һәм куаклар, чүп үлөnnөрө белән капланудан саклау һәм зарарлы организмнардан яклау чараларын үткөрү	Жирдөн файдаланучыларның үз акчалары	Жирлөрнөң урнашуы буенча	даими	Оешма житөкчөлөрө, шөхси затлар
8.	Хужалык эшчөнлөгө нөтижөсөндө дөградациягә, пычрануга, чүплөнүгә, башка тискөрө (зарарлы) йогынтылар аркасында бозылуга дучар булган жирлөрнө яхшыртуны һәм торгызуны тээмин итү	Жирдөн файдаланучыларның үз акчалары	Жирлөрнөң урнашу урыны буенча	даими	Оешма житөкчөлөрө, шөхси затлар